

GA HET DAK OP!

Werken op het dak vergt een duidelijke veiligheidsprocedure, die bij alle werknemers bekend moet zijn.

Want wie valt, betaalt niet zelden met zijn leven. Een toolboxmeeting mag dus niet ontbreken.

■ TEKST: MATHILDE VAN HULZEN ILLUSTRATIE: BOB LEENDERS

Ook in de installatiebranche moeten monteurs het dak op. Voor het aanbrengen van elektrotechnische apparatuur, zoals zendmasten voor mobiele telefonie. Of voor de afwerking van klimaatsystemen. De kans op een fataal ongeluk is daarbij hoog, een misstap zo gemaakt. Een gedegen voorbereiding in de vorm van een toolboxmeeting over het werken op daken is daarom een must. Om bij de persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) te beginnen: een monteur die op een dak werkt, heeft de juiste handschoenen nodig, veiligheidsschoenen en, als dat van toepassing is, brandvertragende kleding. Verder kunnen een bouwhelm, een veiligheidsbril, gehoorbescherming, adembescherming en een harnas tot zijn uitrusting behoren. Wanneer de temperatuur boven de 25 °C komt, mag een fles zonnebrandcrème niet ontbreken als een dekzeil niet mogelijk is. Goed smeren lijkt misschien voorbehouden aan dames, maar werken in de zon is beslist niet zonder risico. In Nederland krijgen jaarlijks 25.000 mensen huidkanker, veelal door langdurige blootstelling aan uv-straling. Een gemiddelde Nederlander kan zonder bescherming tussen 12.00 en 15.00 uur niet langer dan een kwartier in de zon. Met een zonnebrandcrème met factor tien kun je daarentegen tien keer zo lang in de zon, in dit geval dus 2,5 uur.

■ **Nuttige hulpmiddelen bij werken op hoogte langs gevels en plafonds: kooiladder, glazenwasserbak, permanente ladder en harnas, rolsteiger, (permanente) hangsteiger, hoogtewerker, kraan en werkbak, steig- en daalsysteem.**

Nuttige hulpmiddelen bij werken op hoogte op daken, bordes en werkvloeren: borstwering, (permanente) hekwerken, leuning, vangnetten, steiger, stelling of bordes, veiligheids-harnas/gordel.

Het beste is echter de zon tijdens deze uren te mijden. Verder lopen degenen die lang in de hete zon moeten werken kans op een hitteberoerte, ook wel zonnesteek genoemd. Bovendien maakt de zon slaperig en vermoeid. Door die verminderde concentratie stijgt de kans op ongelukken. Neem dus regelmatig een pauze en zoek de schaduw op. Zorg voor voldoende water, draag een T-shirt, een pet of helm met nekflap en ga met een groeiende, jeukende of veranderende (moeder)vlek naar de dokter.

Goede planning

Vóór een monteur zijn PBM's uit de kast trekt, moet de werkgever ervoor zorgen dat de montage op het dak zo veilig mogelijk kan worden uitgevoerd. Het mooiste is natuurlijk als het dak tijdens de bouw al veilig is gemaakt, bijvoorbeeld door een vaste dakrandbeveiliging of borstwering van minstens 1 m hoog rondom het hele dak. Daarnaast mag een goede planning en duidelijke procedure niet ontbreken. De Arbeidsinspectie heeft becijferd dat een val van het dak (goed voor vijftien procent van alle ongevallen in de bouw) in dertig procent van de gevallen te wijten is aan een ontbrekende of onvolledige veiligheidsprocedure. Zorg er dus voor dat die procedure bij alle monteurs bekend is en herhaal die afspraken vlak voordat het werk begint. Veilig werken op een dak begint bij het inspecteren van het dak zelf. Zitten er gaten of sparingen in, maak die dan dicht of scherm ze af. Hoe kom je het dak op en moet je spullen meenemen? Is er een dakrandbeveiliging? Hoe zit het met de stabiliteit en het draagvlak, heb je loopplanken nodig? Kun je ergens struikelen of uitglijden? En hoe moet je het werk precies uitvoeren?

Beschermde zone

Dan de wettelijke regels. Een dak met een hellingshoek van minimaal 15° of meer wordt gezien als een schuin dak. Moet je op minder dan 2 m van de dakrand en op meer dan 2,5 m hoogte werken, kun je op uitstekende delen of in het water of op een verkeersweg vallen, dan moet je maatregelen nemen. Als er geen (permanent) hekwerk of leuning aanwezig is, zijn vangnetten of een veilige steiger noodzakelijk (of een stelling of bordes). Daarna komen de PBM's in beeld.

Bij werkzaamheden tussen de 2 en 4 m van een dakrand is een fysieke afzetting op 2 m en evenwijdig aan de dakrand voorgeschreven. Denk aan paaltjes met een ketting of kabel ertussen. Aanvullende maatregelen hoeven dan niet.

Wie op meer dan 4 m van een dakrand, gat, opening of sparing aan de slag moet, bevindt zich nog in een 'beschermde zone'. Die zone moet wel duidelijk zijn ge-

markeerd, bijvoorbeeld door kalk- of verflijnen. Verdere veiligheidsmaatregelen zijn dan niet verplicht.

Op platte daken, bordessen en werkvloeren kan het soms beter zijn PBM's, zoals een valharnas, te gebruiken in plaats van een collectieve beveiliging, zoals een steiger. Bijvoorbeeld als het werk met een valharnas aan sneller kan worden verricht, dan wanneer een steiger moet worden op- en afgebouwd. In dat geval is het risico op vallen groter bij een steiger. Zo heeft elk beschermingsmiddel zowel voor- als nadelen. Per situatie moet daarom worden bekeken wat de beste oplossing is.

Nooduitgang

Tot slot nog een paar nuttige tips. Controleer altijd of de route naar de 'nooduitgang' vrij is van obstakels.

Een tweede vluchtweg is geen overbodige luxe. Check de windkracht. Schakel de zendmast uit als je binnen het stralingsgebied moet werken. En als je echt een losse ladder moet gebruiken (niet hoger dan 2,5 m), borg die dan tegen omvallen en berg de ladder na de werkzaamheden op. ◀

MEER INFORMATIE

- Arbo-informatieblad AI-15: Veilig werken op daken
- Een praktische brochure en twee checklisten: www.missarbo.nl
- Instituut voor Dakveiligheid: www.ivdv.nl
- Foto's van (on)veilige daksituaties: www.sbd.nl (kijk bij 'preventiemedewerker')

VEILIGHEID OP HOOG NIVEAU

Wie op 40 m hoogte in zijn veiligheidsharnas moet abseilen om een antenne of schotel te kunnen installeren, kan wel een training gebruiken. Zo'n training wordt onder andere gegeven door Safe Site uit Alblisserdam, een bedrijf met zeventien medewerkers onder wie vier instructeurs. Sinds twee jaar voert het bedrijf ook het plaatsen van antennes in een zendmast uit. 'De echt moeilijke klussen', typeert mededirecteur en -eigenaar David Sassenburg.

De training 'Veilig werken op daken' is bedoeld voor installateurs of onderhoudsmonteurs die op een dak de telecominstallatie moeten controleren. 'Daarbij gaat het niet om klimmen of abseilen, ze gebruiken hoogstens een koiladder. Verder is op platte daken niets aan de hand als je bij de dakrand vandaan blijft. Je moet weten welke gedragsregels er zijn, bijvoorbeeld de veilige afstand tot de dakrand. En je moet ook weten hoe belangrijk het is om zelf een veilige positie in te nemen. Bijvoorbeeld niet het dak op als het stormt, goede kleding en schoenen dragen, inspelen op warmte en kou. Doe je dat niet, dan ga je het werk afraffelen en loop je risico. Op een dak hoeft je maar één keer een

fout te maken om een fataal ongeluk te krijgen. Het gaat dus niet alleen om wetgeving en gedragsregels, maar ook om je eigen houding. Dat oefenen we allemaal op een dak van 1.000 m² met een speciaal parcours.'

De module 'Veilig klimmen en werken op hoogte' combineert die vaardigheden met een klimtraining. Daarvoor heeft het bedrijf een klimmast en een indoorhal met werkplatform tot zijn beschikking. De echte specialisten kunnen ook een training 'Redden van personen op hoogte' volgen, zodat ze collega's in nood kunnen helpen. 'Als je in een veiligheidsharnas zit en je valt, worden je beenslagaders afgekneeld. Dan moet je binnen 15 min worden gered.'

Veilig werken op daken is in vergelijking misschien een minder spannende training, toch komen ook in deze situatie volgens Sassenburg geregeld ongelukken voor. 'Meestal door menselijk falen. Achteruit lopen op een dak bijvoorbeeld is heel gevaarlijk. We richten ons in de training dus op vaardigheden en het voorkomen van onveilige situaties. Gewoon de hekwerken controleren, bekijken hoe het dak eruit ziet. Kortom, je verstand gebruiken.'